

Polecenia podsumowujące

1. Podaj czas powstania i wymień przedstawicieli szkół historycznych działających w Krakowie i w Warszawie.
2. Zdecyduj, które argumenty wydają ci się bardziej przekonujące – historyków krakowskiej czy warszawskiej szkoły historycznej. Uzasadnij odpowiedź.
3. Przedstaw wewnętrzne oraz zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.

Dlaczego Rzeczpospolita upadła?

Podsumowanie

39

Rzeczpospolita wymazana z mapy Europy

1795 – III rozbiór, upadek Rzeczypospolitej.

Zdobytcze terytorialne sąsiadów uzyskane w efekcie trzech rozbiorów Rzeczypospolitej

- Rosja – 462 tys. km² i ok. 5,5 mln mieszkańców
- Prusy – 141 tys. km² i ok. 2,6 mln mieszkańców
- Austria – 130 tys. km² i ok. 4,2 mln mieszkańców

Historiografia o przyczynach upadku Rzeczypospolitej

Dyskusje na temat powodów upadku państwa

- pierwsze tuż po III rozbiorze
- po 1863 – początek poważnej dyskusji

Szkoła historyczna	Czas powstania	Główni przedstawiciele	Przyczyny upadku Rzeczypospolitej
krakowska szkoła historyczna	druga połowa XIX w.	Walerian Kalinka, Józef Szujski, Stanisław Smolka, Michał Bobrzyński	błędy popełnione przez samych Polaków (głównie szlachtę), wady ustrojowe, anarchia, partykularyzm, brak szacunku dla króla i państwa
warszawska szkoła historyczna	przełom lat 70. i 80. XIX w.	Władysław Smoleński, Adolf Pawiński, Tadeusz Korzon	dążenie Austrii, Rosji i Prus do utrzymania stanu anarchii w Rzeczypospolitej
nowa krakowska szkoła historyczna	początek XX w.	Wacław Sobieski, Wacław Tokarz, Stanisław Kutrzeba	przedwczesna kapitulacja przywódców obozu patriotycznego i zwolenników Konstytucji 3 maja

Przyczyny upadku Rzeczypospolitej

Przyczyny wewnętrzne

- kryzys polityczno-gospodarczy z połowy XVII w. będący efektem najazdu szwedzkiego, wojny z Rosją i powstania Chmielnickiego
- ograniczona władza króla nad szlachtą
- destrukcyjny wpływ *liberum veto* na funkcjonowanie sejmiku i całego państwa
- spóźnione wprowadzanie reform
- niewystarczająco liczna, słabo wyszkolona i przestarzała armia
- brak wykształconych dyplomatów i sprawnych urzędników

Przyczyny zewnętrzne

- druga połowa XVII i początek XVIII w. – reformy skarbowo-wojskowe w Austrii, Brandenburgii (późniejszych Prusach) i Rosji
- pod koniec XVIII w. – silne armie Prus (100 tys. żołnierzy) i Rosji (500 tys. żołnierzy); słaba armia Rzeczypospolitej (35 tys. żołnierzy)
- ekspansywna polityka sąsiednich państw
- niedopuszczenie do przeprowadzenia reform w Rzeczypospolitej przez Austrię, Rosję i Prusy – chęć utrzymania stanu anarchii
- uniemożliwienie przez Austrię, Rosję i Prusy odbudowania mocarstwowej pozycji państwa polsko-litewskiego
- 1792 – przegrana wojna z Rosją w obronie Konstytucji 3 maja

Polecane publikacje

T. Cegielski, t. Kądziała, *Rozbiory Polski 1772, 1793, 1795*, Warszawa: WSiP, 1990.

M.H. Serejski, *Europa a rozbiory Polski. Studium historyograficzne*, Warszawa: WN PWN, 2009.

